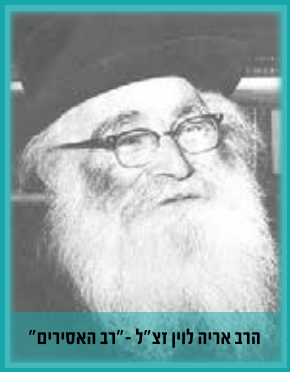
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 285

ל' כסלו תשפ"ג

פרשת מקץ - שבת חנוכה

דרך חיים

"מן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים" (רמב"ן שמות יג טז).

הסבא מקלם, ר' שמחה זיסל זצ"ל, נחלץ לפרש את הקושיה המפורסמת של מרן הבית יוסף בעל ה'שלחן ערוך', מדוע מדליקים בחנוכה במשך שמונה ימים ולא במשך שבעה, הלא בפך היה שמן ליום אחד ולא היה הנס כי אם מה שדלק שבעה ימים נוספים על גבי היום האחד שהיה בפך. כהקדמה לתירוץ הוא מביא בספרו 'חכמה ומוסר' את דברי אחד מגדולי הראשונים הקדוש רבנו יונה על הגמרא (סנהדרין מב.): "אמר רבי יוחנן: כל המברך על החודש בזמנו - כאילו מקבל פני שכינה". הוה אומר שהאומר קידוש לבנה בתחילת החודש כזוכה לקבל פני שכינה. את טעם הדבר ביאר רבנו יונה (על הרי"ף ברכות כא.): "מפני שהקב"ה אף על פי שאינו נראה לעין נראה הוא על ידי גבורותיו ונפלאותיו, כענין שנאמר: "אכן אתה אל מסתתר אלהי ישראל מושיע". כלומר אף על פי שאתה מסתתר אתה הוא אלהי ישראל שעשית עמהם כמה נפלאות ואתה מושיע בכל עת ובכל שעה, ועל ידי תשועתך רואים אותך בני אדם ואתה מתגלה להם ומכירים אותך. וגם כן בכאן, על ידי מה שמחדש החדשים הוא מתגלה לבני אדם והוא כאלו מקבילין פניו".

מבאר הסבא מקלם כי דבר שאדם רגיל בו לא מביא לידי התפעלות. השמש נסתרת בלילה ושבה לזרוח ביום מדי יום, ולכן אין זה מפליא אותנו. אך בירח שהשתנותו היא מידי יום, ורק אחת לחודש פוגשים אותו באותה הצורה, יש בו יותר התחדשות ולכן מביא הוא אותנו לידי פליאה יתירה. מכח פליאה זו ניכר לנו הקב"ה המנהיג את עולמו. לכן נאמר "אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני. כי הטה אזנו לי ובימי אקרא. אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא" (תהלים קטז א-ג), שרוב בני האדם שנחלצים מצרה אומרים כי טוב היה לו היה נמנעים ממנה מראש, לעומתם דוד המלך ע"ה אומר כי אמנם שמח הוא על היות הצרה מעוררת לקרבת ה' גדולה יותר שכעת גורמת לשמיעת קולו. דוד ראה בתוך ההסתר את קרבת אלקים, מה שלא היה כן מתוך שגירת היום-יום.

כך גם בעניינו. אין חידוש גדול בדליקת השמן שמונה ימים יותר ממה שדולק יום אחד, שמי שאמר לשמן לדלוק יום אחד יכול גם לאפשר את דליקתו במשך שמונה ימים. בני אדם אינם מתפעלים מנס זה ששמן מאפשר הדלקה, שרגילים הם בנס זה, ולכן אינם זוכים לראות את מלכו של עולם בכך. מה מביאם לידי התפעלות ושימת לב להנהגתו הניסית? כאשר השמן שראוי ליום אחד מחזיק למשך שמונה, כשיוצאים מהטבע הרגיל. אך מכח אותם הניסים הגלויים עלינו לתת את הדעת לניסים הנסתרים כדברי הרמב"ן, להבין שדליקת שבעת הימים הנוספים מגלה לנו למפרע שאף מה שדולק השמן

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

ביום הראשון נס הוא. בשל כך מציינים אנו את החנוכה למשך שמונה ימים - להודות על הניסים הגלויים והנסתרים גם יחד, לדעת שהכל מונהג בהנהגתו יתברך שאכן הוא אל מסתתר גם בתוך מאורעות הטבע.

בחתונה אחת דרש דרשן בעניין הפסוק "אכן אתה אל מסתתר", שלפלא עצום הוא כיצד הקב"ה בורא שמיים וארץ שמלא כל הארץ כבודו יכול להסתיר עצמו, עד שאדם יכול חלילה לעבור חיים שלמים בלא לדעת את נוכחות השי"ת בכל. ר' יחזקאל לוינשטיין, שהיה משגיח בישיבות מיר ופוניבז', נכח באותה החתונה ולא הייתה דעתו נוחה מדרשה זו, ולכן השקיע שבועות שלמים לאחר מכן להדגיש לתלמידיו כי אין עיקר הפסוק תחילתו - "אכן אתה אל מסתתר", כי אם סופו "אלהי ישראל מושיע", שעבודת האדם מכח אותן ישועות ואותם ניסים שעושה הקב"ה עמנו נזכה לראות שמבעד לכל המסתרים נמצא הקב"ה. זוהי עבודת הימים הללו, ימי החנוכה, בהם אנו שרויים. ימים אלה מאירים לנו אור נגוהות, אור שמראה לנו עין בעין את הארתו יתברך על ברואיו, ואיך אין עוד מלבדו ונמצא הוא בכל. ומכח ימים אלה צריכים אנו לצאת לשאר ימות השנה, ולראות את הקב"ה בכל הבריאה ובכל מעשה ידינו.

שבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

גאולה כהן פגשה באשה קשת יום וקשישה, יוצאת עדות המזרח, כשהאחרונה יצאה מפתח דירתו של ר' אריה, ושאלה אותה:

"ר' אריה הרי מדבר בהברה אשכנזית, המבינה את את דבריו הנאמרים לך?".

"למעשה", ענתה האשה, "איני יודעת מה סח לי. ברם, דבר אחד חשה אנכי בבטחה - אני סרה אליו כשאני עצובה ויוצאת מביתו כשאני מפוייסת ושמחה".

(צדיק יסוד עולם עמ' 227)

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בערב שבת זו נדליק נר שישי של חנוכה. ישנם מספר דינים מיוחדים בהדלקת הנר בערב שבת לעומת הדלקת הנרות בשאר ימות החג.

בכל יום מימות החנוכה מדליקים נרות כל איש כמנהגו: בשקיעה, צאת הכוכבים או צאת הכוכבים לפי שיטת רבנו תם. לעומת זאת, בליל שבת מדליקים את הנרות קודם זמן הדלקת נרות (16:05 בירושלים, 16:21 בתל-אביב), שכן אחר הדלקת נרות שבת אנו מקבלים עלינו את קדושת השבת ושוב אסור להדליק את נרות החנוכה. משום כך עלינו להדליק נרות גדולים מספיק או בעלי כמות שמן כזו כך שהנרות ידלקו עד חצי שעה אחר צאת הכוכבים (17:30).

נכון להשתדל להתפלל מנחה גדולה ביום שישי (ניתן להתפלל מ-12:09), על מנת שידליק נרות חנוכה אחר שהתפלל כבר, כפי שמדליקים בכל שאר ימי החנוכה לאחר תפילת מנחה.

מי שנוסע להתארח בשבת זו לכתחילה מדליק בביתו אחר פלג המנחה (15:38). אמנם אם גר במרחק גדול מהמקום בו מתארח או שנוהג להדליק את נרות החנוכה בתוך ביתו ולא כלפי חוץ- ידליק בבית שבו מתארח בשבת. ספרדי המתארח אצל הוריו בשבת יוצא ידי חובה בהדלקת אביו ואינו צריך להדליק לעצמו.

אדם שהדליק נר חנוכה במקום המוגן מרוח ובכל זאת כבה הנר- יצא ידי חובת המצוה משום ש"הדלקה עושה מצוה". אך נכון שישוב להדליקו בלא ברכה. באם קרה מקרה זה בליל שבת והנר כבה קודם שנכנסה השבת- ידליק שוב, באם קיבל על עצמו שבת יבקש מאחר שעוד לא קיבל שבת שידליק עבורו. אמנם אחר כניסת השבת- אינו חוזר ומדליק, ויצא ידי חובתו.

בצאת שבת מדליקים את הנרות לאחר זמן צאת השבת (17:21). יש הנוהגים להקדים את ההבדלה ויש המקדימים להדליק את נרות החנוכה, וכל אחד יעשה כמנהגו. המדליקים קודם ההבדלה יקפידו לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" או "אתה חוננתנו" בתפילת שמונה עשרה. נרות חנוכה אסורים בשימוש והנאה, כפי שאנו אומרים "ואין לנו רשות להשתמש בהם", לכן אדם שמדליק נרות קודם ההבדלה לא יכול לברך עליהם "בורא מאורי האש" או להדליק באמצעותם את נר ההבדלה.

אדם ששבת בבית מארחיו; אם שב בצאת השבת לביתו בשעה שעוד יש אנשים ברחוב- ידליק בביתו, אם לא- ידליק במקום בו שהה בשבת, אף שלא יישאר לישון שם במוצאי שבת.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | בערב שבת חנוכה, כיוון שאני מדליק בפתח הדלת והנכדים מגיעים לשבת כיצד והאם ניתן להזיז את החנוכיה שמונחת על שידה קטנה נמוכה? האם אפשר להניח מבעוד יום חתיכת חלה וכך להזיז את החנוכיה?

תשובה | יש מושג בהלכות מוקצה שנקרא 'בסיס לדבר האסור', בו הבסיס מקבל את דין המוקצה שהונח על גביו. כך גם יש 'בסיס לדבר האסור והמותר' - דבר שנעשה בסיס לדברים האסורים והמותרים בטלטול. כדי לבחון האם מה שעומד לפנינו הוא בסיס לדבר האסור או לדבר האסור והמותר יש ג' כללים:

א. חשיבות ההיתר כנגד האיסור, כאשר חשיבות זו נמדדת במה שצריך כעת ממש (שו"ע הרב רעז עפ"י המגן אברהם סימן רעט). ניתן דוגמא שכתובה באגרות משה (ח"ה סימן כב) מגירה שיש שם הרבה מוקצה וגם מונחים שם משקפי קריאה, ומכיוון שהוא זקוק להם כעת ממש מותר לו לפתוח את המגירה. אבל אם יש לו משקפיים אחרות, אם כן הוא לא זקוק להם כעת וממילא אסור לו לפתוח את המגירה.

ב. מטרת הבסיס - אם הבסיס נועד לדבר האסור בלבד, לא יועיל מה שנניח עליו דבר היתר כדי להפכו לבסיס לדבר המותר והאסור כאחד (מגן אברהם שם). לכן אי אפשר לטלטל פמוט בשבת גם אם נניח עליו לחם, כי הפמוט מיועד דווקא לנרות שמדליקים עליו ולא ללחם, (שו'ע סי' רעט).

ג. שאין לאדם עוד דבר היתר כמו אותו שמונח על הבסיס (רעק"א שם מריב'ש).

ממילא נבין שאם השולחן שעליו מונחים נרות חנוכה או נרות שבת הוא שולחן או מגש שמיועד רק עבורם ולא לדבר אחר, בפרט נרות חנוכה שלא מטלטלים אותם חצי שעה, אם כל לא יועיל מה שתניח חלה ודבר היתר אפילו שהוא נצרך באמת כעת לשבת, כי הנרות הם העיקר ויהא אסור להזיז את הנרות חנוכה. זו הכרעת דודי זקני מרן הגרי'ש אלישיב זצ"ל בעניין נרות חנוכה שעומדות על מגש או שולחן (שבות יצחק). רק שבמקרה של כבודו מותר יהיה להזיז את החנוכיה, כי יש כאן סכנה שהנכדים יהפכו את הזכוכיות וחס ושלום יהא נזק או פציעה, ורבנן לא גזרו במקום סכנה (שו"ע סי' שח כב). עצתי שתניח את החנוכייה על מגש שמיועד גם לאכילה ועליו תניח דבר מאכל שנצרך לשבת ואז יהא מותר לכתחילה לטלטל את המגש עם הנרות, וכך יוצאים ידי כל החששות.

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הפעם החלומות מתגשמים!

בשבוע שעבר יוסף עדיין בכלא המצרי, הפתרון של יוסף לחלומות של שר האופים ושר המשקים מתגשמים בדיוק כמו שיוסף אמר. פרעה מבקש להרוג את שר האופים, ואיזה פלא, שר המשקים חוזר להיות השר של פרעה! אבל דבר אחד שכח, את הבקשה של יוסף שיזכיר בפני פרעה שהוא יושב בכלא ללא סיבה. את זה שר המשקים לא זכר ויוסף נשאר בבית הסוהר.

השבוע, פרעה מלך מצרים, חולם שני חלומות משונים מאוד, והוא מחפש מישהו שינסה להסביר את החלומות שלו. אחרי חיפושים, פרעה שומע משר המשקים על יוסף שנמצא בכלא, ועל כך שיש לו הבנה בפתרון חלומות. פרעה מבקש לקרוא לו ומספר לו על החלומות שחלם. יוסף מקשיב לכל חלום ומציע לפרעה לאסוף אוכל ולהתחיל להתכונן לשנים של רעב, בהם לא יהיה אוכל בכלל. פרעה מקשיב לפתרון של יוסף ונותן לו תפקיד חשוב: יוסף מעכשיו שר בממלכת פרעה, וכך כל החלומות שחלם יוסף מתגשמים, אותם החלומות שסיפר עליהם לאחים שלו. הרעב מגיע למצרים ובזכות יוסף שהיה אחראי על איסוף האוכל במשך שנים, יש במצרים מספיק אוכל לתת לכל מי שצריך. הרעב מגיע גם לארץ כנען, שם יעקב ובניו נמצאים. יעקב מבין שאין ברירה וצריך פתרון לרעב, הוא שומע שבמצרים יש אוכל ומבקש מהילדים שלו ללכת להביא ממצרים אוכל לכל בני המשפחה. האחים עושים את מה שאבא שלהם מבקש, הולכים למצרים, פוגשים את יוסף השר בממלכת פרעה ומשתחווים לו וכך חלומו מתגשם...

האחים לא מזהים אותו, הרבה שנים עברו מאז שנפגשו. יוסף יודע מי הם, הוא נזכר בכל מה שקרה איתם, שהם לא אהבו אותו, שהם לא שמחו בשבילו כשאבא יעקב הכין לו כתונת. הוא נזכר בדברים הקשים, שהם שמו אותו בבור, שהם שלחו אותו להיות עבד במצרים, הוא לא ממהר לספר להם שהוא יוסף אח שלהם. יוסף שואל על המשפחה שלהם, מנסה להבין מה עם אבא שלו, אליו הוא מתגעגע מאד. יוסף מבקש מהם להביא את בנימין למצרים בטענה שכך יהיה לו סימן שהם אינם מרגלים, וכדי שהם יביאו אותו יוסף שם את שמעון בכלא עד שבנימין יבוא. והאחים חוזרים לאביהם, ליעקב. בדרך הם מגלים שהכסף שהביאו ליוסף כדי לקנות אוכל, חזר אליהם והם חוששים שהשר המצרי (שהוא יוסף) יחשוב שהם גם מרגלים וגם לוקחים כסף שלא ביושר. הם מספרים ליעקב את כל מה שקרה להם ומבקשים לקחת איתם עם בנימין, אך יעקב לא מסכים. כשהרעב הפך לבלתי אפשרי, הם מסבירים ליעקב שאין ברירה, אחרת כולם ימותו מרעב וכדאי שבנימין ירד איתם כדי שהם יוכלו להביא אוכל. יהודה מקבל את האחריות על בנימין עד שיעקב מסכים והאחים חוזרים עם בנימין למצרים, ומספרים ליוסף שמצאו את הכסף שלו בתיקים שלהם, רק שלא יחשוב שהם מרגלים ושיסכים לתת להם אוכל. יוסף רואה את בנימין, אחיו

המשך בעמוד הבא

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

הקטן, שלא פגש הרבה שנים והתרגש מאוד. הוא הוציא את שמעון מהכלא, שלח אותם עם אוכל חזרה לאביהם, אבל שם אצל בנימין בתיק גביע וביקש מהמשרתים שלו לרדוף אחריהם. הם מוצאים את הגביע בתיק של בנימין ואומרים לאחים שמי שהגביע אצלו בתיק, יישאר אצלם לעבד. המשרתים מבקשים מבנימין לחזור איתם ואומרים לאחרים שהם יכולים לחזור לכנען.

האחים באים ליוסף ומבקשים ממנו שלא יקח את בנימין, מסבירים לו שהם התחייבו לאביהם שהם ישיבו את הבן הקטן והאהוב. יהודה מציע ליוסף שישאר להיות עבד, אם ישחרר את השאר לשוב לאבא שלהם. יוסף נשאר עם ההחלטה שרק מי שבתיק שלו נמצא הגביע, ישאר להיות עבד במצרים. השאר יכולים ללכת הביתה

ומה קרה? נמשיך בע"ה בשבוע הבא...

שאלות על הפרשה

- עם מי יוסף התחתן?
- את מי יעקב לא הסכים לשלוח למצרים?
- מה יוסף שם בתיק של בנימין?
- מה שאל יוסף על יעקב?
- באיזו מילה מתחילה הפרשה?
- מה היה ליוסף שלא זיהו אותו אחיו?
- מי הצליח לשכנע את יעקב שהאחים יירדו למצרים עם בנימין?
- את מי מהאחים שם יוסף בכלא?
- איך קרא יהודה לבנימין?
- מי היה אבא של אסנת?
- מה היה השם המיוחד שנתן פרעה ליוסף?
- מי סיפר לפרעה על פותר החלומות יוסף?
- מי היו בניו של יוסף?
- מה פרעה ראה בחלום?

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: office@ish-tsadik.org.il | אתר: www.ish-tsadik.org.il

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

ר' אריה היה גר באיזור רוסיה, שם היה קר מאוד וירד בו הרבה שלג. למשפחת לוין כמעט לא היה כסף, הם אכלו מאכלים פשוטים ולבשו בגדים ישנים. הבית היה ישן מאוד והרוח הייתה נכנסת בימים הקרים לתוך הבית. לר' אריה הייתה דרך מתוקה להתחמם, הוא מאוד אהב ללמוד תורה. לפני שהגיע לגיל בר מצווה, ביקש לחפש מחוץ לביתו מקום בו יוכל ללמוד תורה ועבר בין בית מדרש לבית מדרש, היה ישן על ספסל והיו ימים שכלל לא אכל. אבל למרות הכל, היה מגיע ולומד תורה. את בר המצווה שלו חגג ר' אריה רחוק מההורים שלו, ולא עשה חגיגה גדולה, פשוט הניח תפילין בכל בוקר והתרגש מאוד מזה.

אחרי שנים שהוא למד תורה בישיבות שונות, הגיעה מלחמה לאזור בו למד והוא חשש שיצטרך להילחם בצבא הרוסי והחליט לעלות לארץ ישראל.

ברוך ה' ר' אריה שהיה בן עשרים הצליח למצוא דרך להגיע לארץ ישראל. הוא חזר לבית הוריו להיפרד מהם. היה עצוב שהם נפרדים והיה שמח שהוא מגשים חלום להגיע לארץ ישראל, והכל ביחד גרם לו לדמעות. אבא שלו, שהיה מבוגר מאוד וחולה, קם במיוחד בקושי רב ממיטתו וברך אותו. ר' אריה החזיק בידיו של אביו ונישק אותן.

אחרי מסע ארוך ולא פשוט, ר' אריה הגיע לארץ ישראל ומרוב התרגשות, כל העצבות נעלמה ממנו. הוא חיכה כל כך למסע החדש בארץ הקודש.

שבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il